

4. Vnější ekonomické vztahy

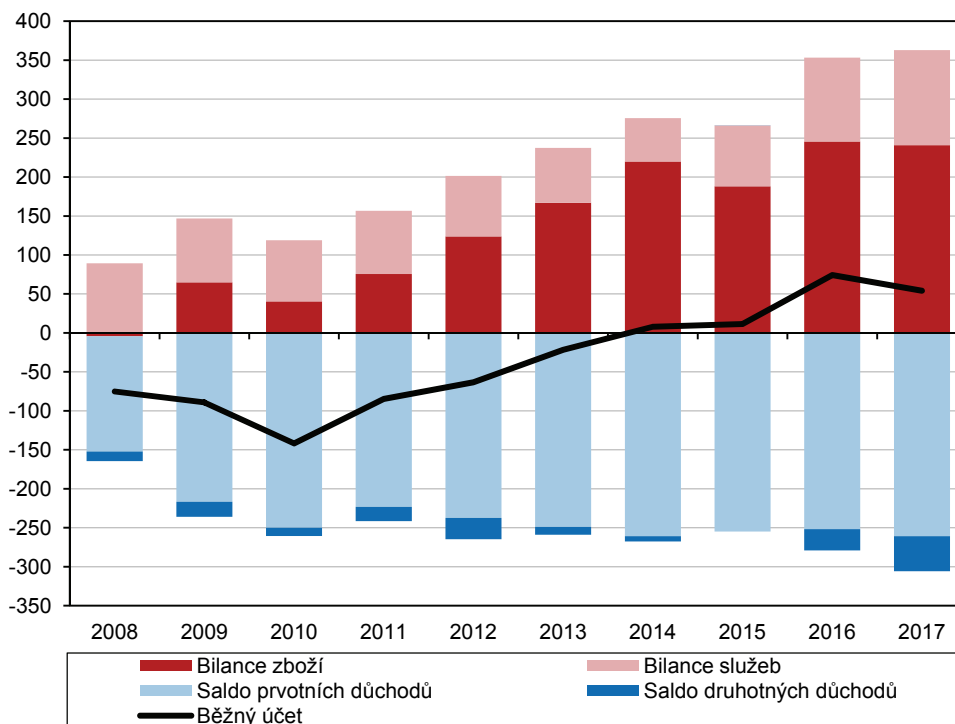
Kladné saldo obchodu se zbožím a službami přispělo k dosažení přebytku běžného účtu platební bilance v roce 2017.

I v roce 2017 dosáhlo saldo běžného účtu platební bilance přebytku¹. Ten činil 54,2 mld. korun a meziročně se snížil o 20,1 mld. K přebytku nejvýrazněji přispělo kladné saldo obchodu se zbožím (240,9 mld. korun). Obchod se službami rovněž dosáhl přebytku (122,0 mld.), který se meziročně zvýšil o 14,4 mld. korun. Ve směru deficitu naopak působilo saldo prvotních i druhotných důchodů. Deficit prvotních důchodů v roce 2017 dosáhl 260,8 mld. korun a meziročně se prohloubil o 9,1 mld. Šlo o důsledek meziročního zvýšení přílivu prvotních důchodů o 17,9 mld. korun. Druhotné důchody dosáhly v roce 2017 deficitu 45,0 mld. Jde především o důsledek výrazného propadu přílivu druhotných důchodů ze zahraničí. Přebytek kapitálového účtu činil 46,5 mld. korun.

Prvotní důchody opět působily ve směru deficitu platební bilance.

Deficit prvotních důchodů byl způsoben čistým odlivem důchodů z investic ve výši 321,2 mld. korun. To je o 9,7 mld. více než v roce 2016 (o 15,0 mld. se totiž loni zvýšil příliv důchodů z investic ze zahraničí). Čistý odliv důchodů z přímých investic přitom dosáhl 345,9 mld. korun, o 20,1 mld. více jako v roce 2016. Deficit důchodů z portfoliových investic se v roce 2017 zmínil na -14,9 mld. Deficit prvotních důchodů zmírňovaly hlavně náhrady zaměstnancům. Jejich bilance dosáhla přebytku ve výši 37,7 mld. Ze zahraničí do Česka ve formě náhrad zaměstnancům přiteklo 64,0 mld. korun (o 6,1 mld. více než v roce 2016).

Graf č. 9 Běžný účet platební bilance (kumulace 1. až 4. čtvrtletí v mld. korun)

Zdroj: ČNB

Výsledky finančního účtu byly výrazně ovlivněny vývojem v 1. čtvrtině roku.

Finanční účet (FÚ) v roce 2017 skončil v přebytku 117,1 mld. korun. Aktivní i pasivní strana finančního účtu přitom dosáhly dvojnásobku úrovně z roku 2016. Největší objem měly toky na FÚ v 1. čtvrtletí, kdy investoři reagovali na blížící se ukončení kurzového závazku ČNB. Za výsledným přebytkem, kterého FÚ dosahuje od roku 2012, loni stál výhradně nárůst rezervních aktiv ve výši 1 246,4 mld. korun (z toho 1 119,2 mld. v 1. čtvrtletí roku). Čistý příliv přímých investic dosáhl 135,3 mld. korun (106,9 mld. se na tom podílely reinvestice zisků). Čistý příliv portfoliových investic loni činil 268,3 mld. korun. Účasti a podíly v investičních fondech přitom vykázaly čistý odliv ve výši 43,5 mld. korun. Zdrojem deficitu v položce portfoliových investic byly investice do dluhových cenných papírů. Jejich čistý příliv za rok 2017 činil 311,8 mld.

¹ Údaje z databáze ARAD České národní banky.

korun (o 140,8 mld. více než v roce 2016). Hlavní těžiště tohoto přílivu kapitálu bylo v 1. a 2. čtvrtletí roku. Vývoj podílu domácích dluhopisů v rukou zahraničních držitelů² to ilustruje. Ten se výrazně zvýšil během roku 2016 (z 23,67 % v lednu 2016 na 38,66 % v lednu 2017). Ke konci března činil 47,26 % a vrcholu dosáhl v září (51,35 %). Od té doby postupně klesá. Ke konci prosince 2017 činil 41,64 %.

Vývoz loni poměrně rychle rostl.

Hodnota vývozu v roce 2017 dosáhla 3 489,1 mld. korun³. V porovnání s rokem 2016 se tedy zvýšila o 189,9 mld. (5,8 %). Jde o nejvýznamnější navýšení od roku 2014 (kdy se v hodnotě vývozu značně promítalo oslabení kurzu). Pokud tedy pomineme rok 2014, jde o nejvyšší nárůst od roku 2012 (6,0 %). Tempo růstu exportu se udrželo poměrně silné během celého roku 2017. Nejvýrazněji hodnota exportu meziročně rostla v 1. čtvrtletí (9,3 %), následně se tempo drželo stabilně nad 4% hranicí. Ve 4. čtvrtletí meziroční nárůst dosáhl 4,8 %.

Hlavními obchodními partnery Česka zůstávají země EU.

V roce 2017 se výrazněji neměnila teritoriální struktura vývozu. Dominantní destinací pro český export zůstala Evropská unie (83,9 % vývozu), podíl vývozu do zemí mimo EU zůstal na 16 %. Ke změně této struktury nevedla ani vyšší dynamika vývozu do zemí mimo EU (6,2 %). Největší podíl exportu (32,2 %, 1 125,0 mld. korun) zamířil v roce 2017 do Německa a meziročně se vývoz do této destinace zvýšil o 6,1 % (64,5 mld. korun). V průběhu roku se však jeho dynamika poměrně výrazně zpomalovala (z 9,9 % v 1. čtvrtletí na 3,7 % ve 4. čtvrtletí). Popsané zpomalení však bylo společné většině významných obchodních partnerů. Výrazného meziročního navýšení v roce 2017 dosáhla i hodnota vývozu do Polska (9,4 %, +19,1 mld.), Rakouska (9,9 %, +13,7 mld.) a Francie (7,9 %, +13,0 mld.). Rovněž se mírně (v řádu desetin p. b.) navýšil podíl exportu do těchto zemí. Naopak propad zaznamenal vývoz na Slovensko (-2,2 %, -7,0 mld. korun). Mírně také poklesl export do Velké Británie (-0,7 %) a její podíl na celkovém českém vývozu klesl pod 5 %. Mimořádně vysokého nárůstu v roce 2017 dosáhl vývoz do Číny (+5,7 mld., 16,0 %). Díky tomu se navýšil podíl Číny na českém vývozu na 1,2 %. Podobně se zvýšil i vývoz do Ruska (+5,9 mld., 9,4 %). V kontextu dlouhodobého vývoje však šlo o malou korekci, hodnota vývozu stále nedosahuje úrovně let 2012–2014.

Růst nejvýrazněji podpořily hlavní vývozní artikly – motorová vozidla, stroje a zařízení a elektrická zařízení.

Rok 2017 nic nezměnil na postavení motorových vozidel jako klíčového produktu ve struktuře českého vývozu. Celková hodnota exportu motorových vozidel jen těsně nedosáhla 1 000 mld. korun (995,1 mld.) a meziročně se zvýšila o 71,4 mld. (7,7 %). Motorová vozidla loni tvořila 28,5 % exportu. Příznivý rok zažili i vývozci strojů a zařízení (navýšení o 27,3 mld. korun, 7,5 %) a elektrických zařízení (+21,8 mld., 8,0 %). Oproti roku 2016 mírně vzrostla i hodnota objemově významného vývozu počítačů, elektronických a optických přístrojů (+10,8 mld. korun, 3,6 %), hodnota vývozu těchto výrobků (309,2 mld. korun) však nepřekonala rok 2015. Po dvou letech poklesů opět vzrostla hodnota vývozu chemických látek a přípravků (+18,8 mld. korun, 13,4 %). Po vynuceném výpadku se tak toto odvětví postupně zotavuje (vývoz zde dosáhl hodnoty 159,7 mld. korun, což je více než v letech 2015 a 2016, rok 2014 zatím zůstal nepřekonan).

Cenové posuny se projeví i na dynamice dovozu.

V roce 2017 rostla i hodnota dovozu do ČR. Dosáhla 3 343,8 mld. korun a zvýšila se o 208,3 mld. (6,6 %). Import tak loni rostl rychleji než export. Významným faktorem byl růst cen některých surovin (ropa a zemní plyn, základní kovy). Česko tyto suroviny více dováží než vyváží, a proto cenové změny vedly k vyššímu nárůstu importu. Podobně jako u vývozu i meziroční tempo růstu dovozu dosahovalo nejvyšších hodnot v první polovině roku. Ve 4. čtvrtletí meziroční nárůst dovozu činil 4,9 %.

Pruce zrychlil dovoz ze zemí mimo EU.

Podrobnější pohled na strukturu importu dále ilustruje především cenové změny, které se udály v roce 2017. Nárůst dovozu ze zemí mimo EU dosáhl 11,1 % (104,3 mld. korun) a téměř se vyrovnal absolutnímu přírůstku dovozu z EU (4,9 %, 105,4 mld.). Nejvýrazněji je zvýšení cen ropy a zemního plynu patrné na obchodu s Ruskem. Dovoz odtud se v roce 2017 zvýšil o 36,8 % (30,9 mld. korun). V roce 2016 dovoz obecně stagnoval, a loňský rok to změnil. Zrychlil se růst dovozu z Německa

² Podle údajů Ministerstva financí ČR. Státní dluhopisy podle typu držitele.

³ Údaje statistiky zahraničního obchodu v národním pojetí v nominálním vyjádření zahrnující pouze obchod se zbožím. Hodnota vývozu je zachycena v cenách FOB, tj. včetně nákladů souvisejících s dopravou na hranice ČR. Dovoz uvedený níže v této kapitole je v cenách CIF, tj. včetně nákladů souvisejících s dopravou v zahraničí na hranice ČR. Data jsou platná k 9. 3. 2018.

(+42,6 mld. korun, 5,0 %) i Rakouska (+7,7 mld. korun, 8,0 %). O 11,2 mld. (15,3 %) se zvýšil i dovoz ze Spojených států.

Výrazně vzrostla hodnota dovozu ropy a zemního plynu.

Silná domácí poptávka v roce 2017 podpořila meziroční nárůst importu motorových vozidel, který dosáhl 40,3 mld. korun (7,9 %). Výrazně vzrostl i dovoz elektrických zařízení (+20,0 mld., 8,5 %). Zvýšení cen se promítlo do skokového nárůstu hodnoty dovozu základních kovů (+39,7 mld., 17,7 %). K cenovému faktoru se u dovozu ropy a zemního plynu přidalo i zvýšení poptávky ze strany českého chemického průmyslu. Výsledkem bylo navýšení hodnoty importu o 32,2 mld. korun (36,1 %).

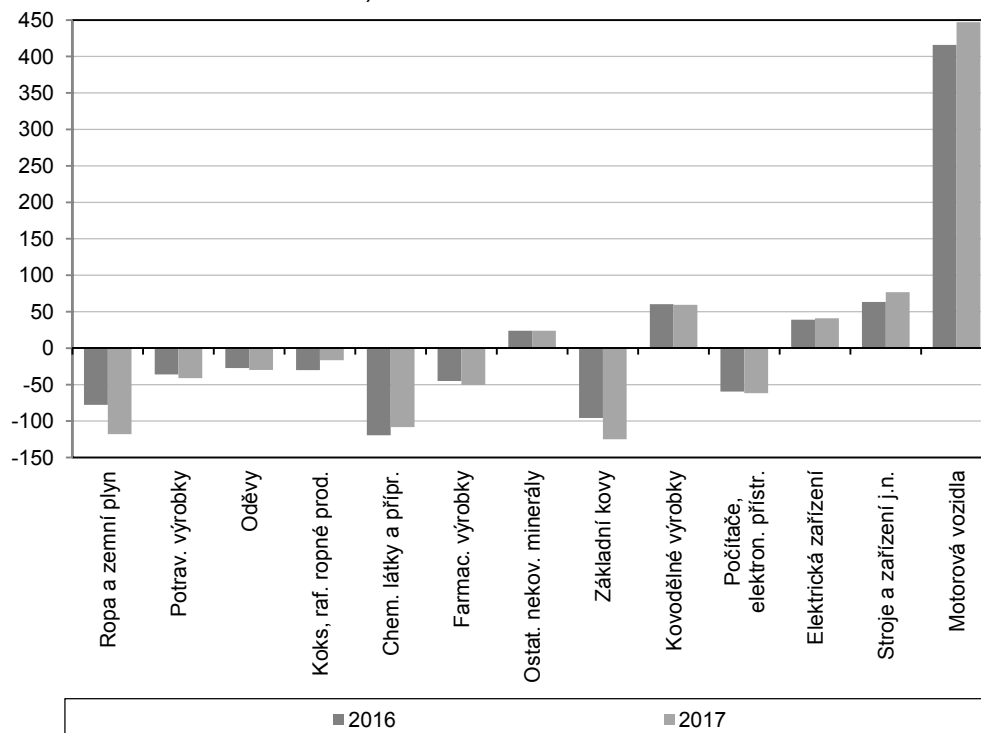
Bilance zahraničního obchodu byla kladná, ale přebytek meziročně poklesl.

Bilance zahraničního obchodu se zbožím v roce 2017 dosáhla přebytku ve výši 145,3 mld. korun. Meziročně tak kladné saldo pokleslo o 18,4 mld. Pokles lze spojit s výše zmíněným meziročním nárůstem cen surovin, který navýšil hodnotu dovozu. I proto se výrazně (o 71,7 mld.) prohloubil deficit obchodu se zeměmi mimo EU, zatímco přebytek obchodu s EU v roce 2017 vzrostl o 51,3 mld. Nejvýrazněji se zvyšovalo kladné saldo obchodu s Německem (o 21,9 mld.). Po pěti letech deficitů Česko dosáhlo přebytku obchodu s Nizozemskem (ve výši 7,0 mld.). O 7,5 mld. korun se zvýšilo kladné saldo obchodu s Francií. V posledních letech rostoucí deficit s Polskem se v roce 2017 zmírnil o 17,6 mld. korun. Deficit s Ruskem se v roce 2017 více než zdvojnásobil (prohloubení o 24,9 mld. korun), mírně se zvýšil deficit obchodu s Čínou (o 8,0 mld.).

Prohloubil se deficit obchodu se zeměmi mimo EU.

Z hlediska jednotlivých oddílů klasifikace produkce přispěla k výslednému přebytku obchodní bilance v roce 2017 nejvíce motorová vozidla (447,1 mld. korun), stroje a zařízení (76,8 mld. korun) a kovodělné výrobky (59,5 mld. korun). U prvních dvou oddílů zároveň došlo k výraznému navýšení přebytku (o 31,1 mld. u motorových vozidel, o 13,4 mld. u strojů a zařízení). Ve směru negativního salda zahraničního obchodu v roce 2017 nejvýznamněji působily základní kovy (deficit ve výši 125,0 mld. korun), ropa a zemní plyn (-117,8 mld.) a chemické látky a přípravky (-108,3 mld.). Kvůli změnám cen se deficit obchodu se základními kovy prohloubil o 29,2 mld. korun a s ropou a zemním plynem o 40,1 mld. Již zmíněné oživení českého chemického průmyslu se projevilo zmírněním deficitu obchodu s chemickými látkami a přípravky o 11,2 mld. korun.

Graf č. 10 **Bilance zahraničního obchodu* ve statistice zahraničního obchodu** (kumulace 1. až 4. čtvrtletí, v mld. korun, vybrané oddíly klasifikace CPA)

*v národním pojetí

Zdroj: ČSÚ

